

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Zorgen om de rente

Bij de beantwoording van de vragen 1 tot en met 6 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 1.

Hans van Opta heeft dringend een nieuwe auto nodig. Hij heeft daarvoor onvoldoende geld op de bank en daarom is hij van plan een lening af te sluiten.

- 1p 1 Hans twijfelt een beetje. Is dit wel het goede moment om geld te lenen? Op dit moment zijn in het algemeen de prijzen vrij stabiel. Maar als de prijzen fors gaan stijgen, ben je juist voordelig uit als je een lening afsluit. Wanneer kan een situatie met grote prijsstijgingen voordelig zijn als je geld geleend hebt?
- A Als je inkomen procentueel net zo veel stijgt als de prijzen, kan je makkelijker je schuld aflossen.
  - B Als je inkomen procentueel minder stijgt dan de prijzen, kan je makkelijker je schuld aflossen.
  - C Als de wisselkoers ten opzichte van het buitenland gunstiger is.
- 1p 2 Maar, bedenkt Hans, als de de prijzen hard stijgen, wordt de rente vaak door de Europese Centrale Bank (ECB) verhoogd. Daarmee wil de ECB de prijsstijging weer verminderen, Hieronder staan drie denkstappen.
- 1 De mensen gaan minder besteden.
  - 2 De mensen gaan minder lenen.
  - 3 De mensen moeten meer rente betalen.
- In welke regel staan de denkstappen in een logische volgorde?
- A De ECB verhoogt de rente → 1 → 2 → 3 → de prijsstijging wordt minder.
  - B De ECB verhoogt de rente → 1 → 3 → 2 → de prijsstijging wordt minder.
  - C De ECB verhoogt de rente → 2 → 1 → 3 → de prijsstijging wordt minder.
  - D De ECB verhoogt de rente → 2 → 3 → 1 → de prijsstijging wordt minder.
  - E De ECB verhoogt de rente → 3 → 1 → 2 → de prijsstijging wordt minder.
  - F De ECB verhoogt de rente → 3 → 2 → 1 → de prijsstijging wordt minder.
- Gebruik informatiebron 1.*
- 2p 3 Na lang nadenken neemt Hans een besluit. Wel of geen prijsstijgingen, hij heeft gewoon € 10.000 nodig voor zijn nieuwe auto. Hans kiest voor een persoonlijke lening met een looptijd van 10 jaar. → Bereken de totale kredietkosten van deze persoonlijke lening voor Hans. Schrijf je berekening op.

- 1p 4 De auto die Hans op het oog heeft is echt een prachtkarretje van nog maar 5 jaar oud. De afbetalingsperiode van deze lening is maar liefst 10 jaar!
 → Leg uit waarom het niet verstandig is om in dit geval voor een lange afbetalingsperiode te kiezen.
- Gebruik informatiebron 1.*
- 1p 5 Hans sluit de persoonlijke lening af voor 10 jaar. Hij ziet in de krant dat de rente aan het stijgen is. "Ik maak me zorgen om mijn persoonlijke lening. Door de stijgende rente gaat me die veel meer kosten."
 → Loopt Hans het risico dat hij door de stijgende rente voor zijn persoonlijke lening meer moet gaan betalen? Geef hiervoor een verklaring.
- 2p 6 De buurman van Hans zegt: "Volgens mij had je beter eerst kunnen gaan sparen." Hans is het daar niet mee eens.
 → Geef eerst een argument waarom Hans beter had kunnen **sparen** en daarna een argument waarom Hans beter kan **lenen**.

Zorgen om de rente

Informatiebron 1

Uit de folder van de bank: **leningtabel persoonlijke lening**

Te betalen maandbedrag (rente en aflossing in euro's) bij een looptijd van:

netto in handen	120 maanden	96 maanden	72 maanden	60 maanden	48 maanden	36 maanden
2.500	34	38	47	54	64	81
5.000	67	77	93	107	127	162
10.000	134	154	187	214	255	325
15.000	202	231	281	322	383	487
20.000	269	308	375	429	511	650
25.000	336	385	469	536	639	812
30.000	404	462	562	644	767	974
40.000	539	617	751	859	1.023	1.299
50.000	673	771	938	1.074	1.279	1.624
60.000	808	925	1.126	1.288	1.535	1.949

Maaike naar het MBO

Bij de beantwoording van de vragen 7 tot en met 12 moet je soms gebruikmaken van de informatiebronnen 2 en 3.

Maaike Martens is 21 jaar. Ze heeft 5 jaar geleden haar diploma VMBO-TL behaald. Door persoonlijke omstandigheden kon ze geen vervolgopleiding gaan volgen. Gelukkig vond ze toen een baantje bij een pizzeria. Maar dit jaar heeft ze te horen gekregen dat een fulltime baan er niet meer in zit. Ze werkt nu nog maar twee avonden in de week bij de pizzeria. Ze is wel op zoek naar een fulltime baan, maar die heeft ze tot nu toe niet gevonden.

- 1p 7 Op de avonden die Maaike werkt doet ze dat van 18.00 uur tot 23.00 uur. Ze heeft zich ook in laten schrijven bij het UWV-WERKbedrijf (het vroegere CWI) voor een fulltime baan. Ze heeft vorige week nog een sollicitatiebrief geschreven. Ze staat te popelen om met een fulltime baan te beginnen. Behoort Maaike tot de beroepsbevolking?
- A Ja, Maaike werkt bij de pizzeria.
  - B Ja, Maaike zoekt een fulltime baan.
  - C Nee, Maaike is gedeeltelijk werkloos.
  - D Nee, Maaike werkt te weinig uren bij de pizzeria.

- Gebruik informatiebron 2.*
- 2p 8 Het vinden van een fulltime baan valt haar niet mee. Ze vindt dat het erg lang duurt. "Misschien dat ik beter eerst een MBO-opleiding kan gaan volgen. Dan heb ik minder kans om werkloos te worden."
- Maaike heeft gelijk. Bereken hoeveel procent van de VMBO-TL-afgestudeerden werkloos is en hoeveel procent van de MBO-afgestudeerden werkloos is. Schrijf je berekening op.

Gebruik informatiebron 3.

- 2p 9 Wijsheid komt met de jaren. Daarom besluit Maaïke te beginnen met een horecaopleiding (niveau 4). Ze woont op kamers. Naast de basisbeurs krijgt ze dan als aanvullende beurs € 133 per maand. Lenen wil ze niet. De zorgtoeslag bedraagt € 408 per jaar. Ze verdient bij de pizzeria € 31,75 netto per week. Maaïke heeft een maandbegroting gemaakt. Haar ouders betalen maandelijks het ontbrekende bedrag van de begroting bij.

ontvangsten per maand	
basis- en aanvullende beurs	A
zorgtoeslag	€ 34,00
loon pizzeria	B
bijdrage ouders	€ 145,00
totaal	C

→ Welke bedragen moeten bij **A**, **B** en **C** worden ingevuld? Schrijf je berekening op.

Gebruik informatiebron 3.

- 2p 10 Maaïke is vastbesloten haar horecaopleiding af te maken. “Maar stel dat ik er na 12 maanden toch genoeg van heb. Dan gaat me dat gigantisch veel geld kosten”, zegt ze. “Niet alleen een deel van mijn beurs, maar ook mijn OV-studentenkaart moet ik dan terugbetalen.”

→ Bereken hoeveel geld Maaïke terug moet betalen als ze na 12 maanden stopt met haar opleiding en dus geen diploma haalt. Schrijf je berekening op.

- 1p 11 Het verstrekken van studiebeurzen voor studenten kost de overheid veel geld. De overheid vindt goed onderwijs belangrijk, onder andere om de economische groei te stimuleren.

Hieronder staan drie tussenstappen.

- 1 De arbeidsproductiviteit stijgt.
- 2 De kwaliteit van de productiefactor arbeid verbetert.
- 3 Meer kinderen gaan verder leren.

In welke regel staan de tussenstappen in een logische volgorde?

- A** Overheid verstrekt studiebeurzen → 1 → 2 → 3 → economische groei.
B Overheid verstrekt studiebeurzen → 1 → 3 → 2 → economische groei.
C Overheid verstrekt studiebeurzen → 2 → 1 → 3 → economische groei.
D Overheid verstrekt studiebeurzen → 2 → 3 → 1 → economische groei.
E Overheid verstrekt studiebeurzen → 3 → 1 → 2 → economische groei.
F Overheid verstrekt studiebeurzen → 3 → 2 → 1 → economische groei.
- 1p 12 Maaïke zegt: “Ik vind het geen goed idee dat een deel van de beurs terugbetaald moet worden als het niet lukt het diploma te halen. Dat werkt ontmoedigend op mensen zoals ik.”
 Haar vriendin Leontien is het niet met haar eens: “De huidige regeling stimuleert juist wél dat mensen zoals jij een diploma halen.”
 → Met wie ben jij het eens? Met Maaïke of Leontien? Geef een argument voor je keuze.

Maaike naar het MBO

Informatiebron 2

Werkloze beroepsbevolking naar hoogstgenoten opleiding in 2005

hoogst genoten opleiding	totale beroepsbevolking (x 1.000)	werkloze beroepsbevolking (x 1.000)	werkloosheidspercentage per groep
totaal	7.401	483	6,5%
basisonderwijs	382	51	13,4%
VMBO-KB/BB	901	76	8,4%
VMBO-TL	513	49	?%
HAVO/VWO	668	60	9,0%
MBO	2.594	146	?%
HBO	1.423	53	3,7%
WO	883	44	5,0%

Informatiebron 3

Maandbedragen studiefinanciering

studiefinanciering	thuiswonend	uitwonend
basisbeurs	€ 73,56	€ 240,02
aanvullende beurs (maximaal bedrag)	€ 301,49	€ 320,94
lenen (maximaal bedrag)	€ 160,22	€ 160,22

De basisbeurs is onafhankelijk van het inkomen van de ouders. De aanvullende beurs is afhankelijk van het inkomen van de ouders: hoe lager het inkomen van de ouders, hoe hoger de aanvullende beurs.

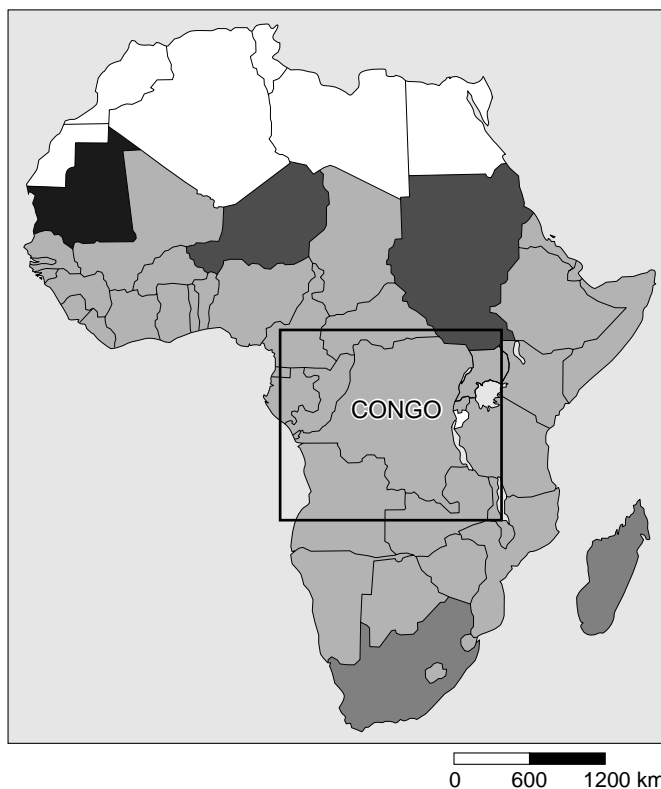
Beroepsopleiding niveau 3 of 4

Volg je een beroepsopleiding op niveau 3 of 4 dan krijg je een prestatiebeurs. De prestatiebeurs bestaat uit een basisbeurs, eventueel een aanvullende beurs en de OV-studentenkaart. De prestatiebeurs krijg je eerst in de vorm van een lening. Een uitzondering is de aanvullende beurs in de eerste twaalf maanden: deze is een gift. Haal je binnen tien jaar je diploma dan wordt je prestatiebeurs omgezet in een gift. Anders moet je de prestatiebeurs terugbetalen. Ook de OV-studentenkaart is in eerste instantie een lening. Haal je binnen 10 jaar je diploma dan wordt je OV-studentenkaart omgezet in een gift. Anders moet je € 80,25 terugbetalen voor iedere maand waarin je de kaart in je bezit had.

Congo is ziek

Bij de beantwoording van de vragen 13 tot en met 17 hoef je geen gebruik te maken van informatiebronnen in de bijlage.

Congo is een land in Afrika waar extreme armoede heerst. Er is gebrek aan voedsel, onderdak en gezondheidszorg. Voor de bevolking betekent dit dat zij nauwelijks medische zorg kan krijgen. Ziekten als cholera, mazelen en aids zijn wijdverspreid en maken veel slachtoffers onder de bevolking.

- 1p **13** Veel westerse landen en organisaties helpen om de onderontwikkeling te verminderen. Het kwijtschelden van schulden en rechtstreeks geld geven zijn daar voorbeelden van.
Maar er zijn nog meer manieren om de onderontwikkeling te verminderen.
→ Noem één andere manier waarop westerse landen kunnen helpen om de onderontwikkeling van bijvoorbeeld Congo te verminderen.
- 2p **14** Congo had op 1 januari 2006 een schuld van 150 miljoen dollar bij de Wereldbank. De rente bedroeg 2,3%. Congo kon op 1 januari 2007 een bedrag van 4 miljoen dollar overmaken naar de Wereldbank. Van dit bedrag werd eerst de rente betaald.
→ Welk bedrag bleef er over voor aflossing van deze schuld? Schrijf je berekening op.

- 2p **15** Door middel van leningen zijn ontwikkelingslanden soms geholpen.
→ Zijn leningen een vorm van structurele hulp of niet? Geef een argument voor je mening en een voorbeeld.
- 2p **16** Congo wordt ook geteisterd door hoge kindersterfte. Oorzaak hiervan is de slechte medische hulp. Marc werkt voor Artsen zonder Grenzen. Hij heeft ervoor gekozen om voor drie jaar naar Congo te gaan. Hij probeert daar wat te doen aan de slechte medische hulp. Marc denkt dat vermindering van de kindersterfte belangrijk is voor de economische ontwikkeling van Congo.
→ Noem twee andere factoren die de economische ontwikkeling van Congo kunnen stimuleren.
- 1p **17** In Congo wordt ongeveer drie keer zoveel uitgegeven aan terugbetaling van leningen als aan gezondheidszorg en onderwijs samen.
Marc vindt dat ieder mens, waar ook ter wereld, recht heeft op een menswaardig bestaan. Rijke landen moeten daarbij helpen waar ze maar kunnen, vindt hij. Terugbetalen van schulden vindt hij onzin. "Gewoon kwijtschelden", zegt hij. Zijn broer Mathijs vindt dat je ontwikkelingslanden niet zomaar geld moet geven of schulden kwijtschelden. "Op lange termijn help je een land daar niet mee", aldus Mathijs.
→ Geef een argument voor de mening van Mathijs.

Elke dag gehaktdag

Bij de beantwoording van de vragen 18 tot en met 22 moet je soms gebruikmaken van informatiebron 4.

In het dorp Halfom houden ze enorm veel van gehakt. In Halfom is het eigenlijk elke dag gehaktdag. Halfom heeft twee slagerijen, slagerij Been en slagerij Bot. Ze hebben hun winkels naast elkaar. Vrienden zijn de slaggers niet. Ze zijn bezig met een hevige concurrentiestrijd om de gehaktklant. Iedere zondagavond zitten de slaggers met hun vrouwen te overleggen voor welke prijs ze het gehakt de volgende week zullen verkopen: **de hoge prijs** (€ 6 per kilo) of **de lage prijs** (€ 5 per kilo). De inkoopprijs is steeds € 3 per kilo. Hun brutowinstmarge hangt af van welke prijs ze kiezen. Maar het is een moeilijke keuze, want ze weten niet wat de ander gaat doen.

- 1p **18** De brutowinstmarge wordt vaak uitgedrukt in procenten van de inkoopprijs.
→ Bereken de brutowinst in procenten van de inkoopprijs bij de **lage** verkoopprijs. Schrijf je berekening op.
- Gebruik informatiebron 4.*
- 1p **19** Op grond van hun ervaring weten de heer Been en de heer Bot hoeveel kilogram gehakt ze volgende week kunnen verkopen bij de verschillende prijzen. Je ziet het overzicht voor week 15, 16 en 17 in informatiebron 4. Uit de informatiebron blijkt dat als beide slaggers de hoge prijs kiezen, de totale afzet lager is.
→ Geef een verklaring voor de lage afzet bij de hoge prijs.
- 1p **20** In week 15 hebben beide slaggers voor de hoge prijs gekozen. De zondagavond daarop zegt de vrouw van de heer Been: "We moeten volgende week, week 16, de prijs van € 5 kiezen. Dan hebben we meer brutowinst op het gehakt dan vorige week."
De heer Been zelf twijfelt.
→ Heeft mevrouw Been gelijk of niet?
Doe het zo:
Ja, mevrouw Been heeft gelijk, omdat .....
of
Nee, mevrouw Been heeft geen gelijk, omdat .....
of
Dat kun je niet weten, omdat .....

Gebruik informatiebron 4.

- 2p **21** De heer Been ziet het niet meer zitten. Aan het eind van week 16 begint hij enorm te twijfelen. De heer Been bedenkt dat hij in het voordeel is als hij weet wat de heer Bot gaat doen. Hij besluit bij zijn buurman te gaan spioneren. Hij sluipt naar de winkel van zijn buurman en tuurt door het glas. In het donker kan hij nog net het reclamebord lezen: "**Deze week bij Bot: gehakt per kilo € 5.**"
- Hoe groot is de maximale winst die de heer Been de komende week op het gehakt kan maken? Schrijf je berekening op.
- 1p **22** Maar ook over de keuze van afgelopen week is de heer Been niet tevreden. Vanaf week 18 besluit hij het roer helemaal om te gooien. Hij stelt de verkoopprijs op € 3 per kilo. Volgens zijn vrouw is dat pure waanzin: "Je maakt dan geen winst meer op het gehakt", zegt ze. "Dat klopt, maar wacht maar af", zegt de heer Been, "ik ga juist meer winst maken met deze actie."
- Geef een argument voor de heer Been om het gehakt toch voor € 3 per kilo te verkopen.

Elke dag gehaktdag

Informatiebron 4

Verwachte afzet (week 15, 16 en 17) in kilogrammen gehakt van slagerij Been en slagerij Bot bij verschillende prijzen

Er zijn vier mogelijke combinaties:

1. Beide slagers de lage prijs

Slagerij Bot	5
Slagerij Been	50 kg
5	50 kg

2. Slagerij Been de lage prijs en Slagerij Bot de hoge prijs

Slagerij Bot	6
Slagerij Been	20 kg
5	80 kg

3. Slagerij Been de hoge prijs en Slagerij Bot de lage prijs

Slagerij Bot	5
Slagerij Been	80 kg
6	20 kg

4. Beide slagers de hoge prijs

Slagerij Bot	6
Slagerij Been	40 kg
6	40 kg

Uitleg van diagram 1: Als slagerij Bot en slagerij Been **allebei** een prijs van € 5 hebben verkopen ze **allebei** 50 kilogram per week.